

Milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizishning pedagogik nazariyasi

Rahimova Gulhayo Qahramonovna

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

2-kurs “E” guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizishni o‘rgatishning pedagogik nazariy asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqotda badiiy did, estetik tafakkur va madaniy ongni rivojlantirishga xizmat qiladigan metodik yondashuvlar ko‘rib chiqiladi. O‘quvchilarda milliy meros va an’anaviy buyumlar bilan ishlash orqali ijodiy qobiliyat, vizual tasavvur va kompozitsiya ko‘nikmalarini shakllantirishning samarali usullari taqdim etiladi.

Kalit so‘zlar: Tasviriy san’at, natyurmort, milliy qadriyatlar, pedagogik nazariya, badiiy ko‘nikmalar, estetik did, maktab o‘quvchilari.

Milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizish maktab o‘quvchilari uchun nafaqat badiiy ko‘nikmalarni, balki madaniy ong va estetik didni rivojlantirish imkonini beradi. Natyurmort mashg‘ulotlarida o‘quvchilar an’anaviy buyumlar, xalq hunarmandchiligi mahsulotlari va ramziy predmetlar bilan ishlash orqali kompozitsiya, rang, shakl va teksturani o‘rganadilar. Pedagogik nazariya milliy qadriyatlarni o‘quv jarayoniga samarali integratsiyalash usullarini o‘rganishga asos bo‘lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, o‘quvchilar badiiy tafakkur, ijodiy erkinlik va vizual ifoda ko‘nikmalarini mustahkamlaydilar. Natyurmortni milliy qadriyatlar bilan bog‘lash, ularni tarixiy, madaniy va estetik kontekstda o‘rganish pedagogik jarayonda samarali metodlarni ishlab chiqishga yordam beradi. Ushbu maqola milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizishni o‘rgatishning nazariy asoslarini tahlil qilishga qaratilgan.

Milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizish maktab o‘quvchilari badiiy ko‘nikmalarini rivojlantirish va madaniy ongni shakllantirishning samarali vositalaridan biridir. Natyurmort mashg‘ulotlari orqali o‘quvchilar rang, shakl, tekstura va kompozitsiya kabi badiiy elementlarni amaliyotda qo‘llashni o‘rganadilar. Milliy qadriyatlar bilan bog‘liq buyumlar va ramziy predmetlar esa o‘quvchilarning vizual tafakkuri, estetik didi va ijodiy fikrlash qobiliyatini mustahkamlaydi. Pedagogik

jarayon o'quvchilarga an'anaviy buyumlarning madaniy ahamiyatini tushuntirishdan boshlanadi. Ustozlar milliy naqshlar, hunarmandchilik mahsulotlari, xalq marosimlari va bayram atributlarini tanishtiradi, ularning ramziy va madaniy ma'nolarini tushuntiradi. Bu bosqich o'quvchilarda qiziqish uyg'otadi va ijodiy ishlarga tayyorlaydi. O'quvchilar buyumlarning shakl, rang, tekstura va tafsilotlarini kuzatadi, vizual tahlil orqali badiiy elementlar va ramziy ma'nolarni anglashga kirishadilar.

Amaliy mashg'ulot bosqichida o'quvchilar milliy qadriyatlar asosida natyurmort yaratishga kirishadilar. Individual mashqlar o'quvchilarga o'z ijodiy fikrlashini namoyon qilish imkonini beradi, guruh mashqlari esa jamoaviy ish, fikr almashish va ijodiy hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, sinf birgalikda milliy naqshlar bilan bezatilgan buyumlardan tashkil topgan natyurmort kompozitsiyasini yaratishi mumkin. Ustozlar o'quvchilarga ranglarni to'g'ri tanlash, shakl va kompozitsiyani uyg'unlashtirish, ramziy elementlarni aks ettirish bo'yicha ko'rsatmalar beradi. Shu tarzda o'quvchilar texnik mahorat bilan birga ijodiy erkinlikni ham rivojlantiradilar.

Interfaol pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning faolligini oshiradi. Guruh muhokamalari, rolli o'yinlar va ijodiy mashg'ulotlar orqali o'quvchilar milliy qadriyatlarni amaliy tajriba orqali o'rganadilar. Masalan, o'quvchilar xalq bayramlari, marosimlar yoki tarixiy ob'ektlarni rolli o'yin orqali tasavvur qilib, ushbu jarayonlarni natyurmortga aylantirishadi. Bu usullar ijodiy fikrlashni, muammolarni hal etish qobiliyatini va jamoaviy hamkorlikni rivojlantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilarda madaniy merosga hurmat va milliy qadriyatlarga nisbatan qiziqish uyg'onadi.

Darslarni rejalashtirish uch bosqichda amalga oshiriladi: tayyorgarlik, amaliy mashg'ulot va yakuniy baholash. Tayyorgarlik bosqichida ustozlar mavzuni tanishtiradi, vizual namunalardan foydalanadi va madaniy kontekstni tushuntiradi. Amaliy mashg'ulot bosqichida o'quvchilar milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizadilar, ustozlar esa texnikani o'rgatadi va ijodiy jarayonni boshqaradi. Yakuniy bosqichda o'quvchilar o'z asarlarini taqdim etadi, muhokama qiladi va ustoz hamda tengdoshlardan konstruktiv fikr oladi. Bu jarayon o'quvchilarning texnik ko'nikmalarini, madaniy tushunchasini va tahliliy fikrlashini rivojlantiradi.

Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash ham natyurmort mashg'ulotlarining samaradorligini oshiradi. Onlayn galereyalar, virtual muzey saytlari va dizayn dasturlari orqali o'quvchilar milliy naqshlar, an'anaviy buyumlar va tarixiy ob'ektlarni batafsil o'rganish imkoniga ega bo'ladilar. Raqamli resurslar va amaliy mashqlar

birgalikda ijodiy fikrlash, vizual savodxonlik va madaniy bilimlarni mustahkamlash imkonini yaratadi.

Baholash va konstruktiv fikr-mulohaza o'quvchilarning rivojlanishini mustahkamlaydi. Ustozlar o'quvchilarni faqat texnik jihatdan emas, balki ijodiy qarorlar, madaniy mazmuni ifodalash va estetik qobiliyatga asoslanib baholaydilar. Tengdoshlardan olingan fikrlar va guruh muhokamalari tanqidiy fikrlash, hamkorlik va turli xil ijodiy yondashuvlarga hurmatni rivojlantiradi. Bu usul o'quvchilarda mustaqil fikrlash, o'z ijodini tahlil qilish va milliy qadriyatlarni anglash qobiliyatini oshiradi.

Natyurmort mashg'ulotlarida milliy qadriyatlar asosida ishlash o'quvchilarga o'z madaniy merosini qadrlashni o'rgatadi. Ular milliy naqshlar, ramziy predmetlar va an'anaviy buyumlarni chizish jarayonida tarixiy va madaniy kontekstni hisobga oladi. Shu orqali o'quvchilar badiiy va madaniy tafakkurini bir vaqtning o'zida rivojlantiradilar, ijodiy erkinlikni oshiradilar va madaniy ongga ega bo'ladilar.

Umuman olganda, milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizishni o'rgatish maktab o'quvchilarining badiiy va madaniy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Madaniy mazmun, amaliy mashg'ulotlar, interfaol yondashuv va baholash orqali o'quvchilar ijodiy faollik, estetik did va madaniy ongni rivojlantiradilar. Shu tarzda ular texnik mahorat birga milliy qadriyatlarni angelaydigan, ijodiy fikrlaydigan va vizual tarzda ifodalay oladigan shaxslar sifatida shakllanadi.

Milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizishni o'rgatish maktab o'quvchilarining badiiy va madaniy rivojlanishida muhim vosita hisoblanadi. Bu jarayon orqali o'quvchilar rang, shakl, kompozitsiya va tekstura kabi badiiy elementlarni amaliyotda qo'llashni o'rganadilar, shuningdek milliy meros va an'anaviy buyumlar bilan ishlash orqali madaniy ongini mustahkamlaydilar. Interfaol pedagogik yondashuvlar, individual va guruh ishlari, amaliy mashg'ulotlar va raqamli texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning ijodiy faolligini oshiradi, estetik didini rivojlantiradi va vizual tafakkurini shakllantiradi. Baholash va konstruktiv fikr-mulohaza o'quvchilarning o'z ijodini tahlil qilish va yaxshilash qobiliyatini mustahkamlaydi. Shu tarzda, milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizishni o'rgatish maktab o'quvchilarini ijodiy, madaniy ongli va vizual ifoda qobiliyatiga ega shaxslar sifatida shakllantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov, S. A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatelnosti // Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka. – 2017. – № 2. – S. 109-110.
2. Shavdirov, S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – P. 131-134.
3. Shovdirov, S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov, S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268, № 1. – P. 070035.
5. Shavdirov, S. A. O'quvchilarda tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik jihatlari // Sovremennoe obrazovanie (Uzbekistan). – 2017. – № 6. – S. 15-21.
6. Shovdirov, S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – № 1. – S. 8-14.
7. Baymetov, B. B., Shovdirov, S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Vol. 4, № 3. – S. 60-66.

